GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

(Br.) Vitt.
Sv.

AUGUST SCHÖN

Berättelser

INNEHÅLL

I. **Ur lifvet.**
Den gamla lyktan.
Possessionatens sjukdom.
En feberdröm.
Pastorns midsommardag.
En vårdag.

II. **Nykterhetsberättelser.**
En måttlighetssupare.
Nihilisterna, eller huru Karl Johan blef goodtemplare.
Teori och praktik.
Okunnighet.

UNIVERSITETS
BIBLIOTEKET
LUND.

STOCKHOLM ⁂ BOHLIN & C:o.

Pris 60 öre.

BERÄTTELSER

AF

AUGUST SCHÖN.

INNEHÅLL:

I. **Ur lifvet.**
Den gamla lyktan.
Possessionatens sjukdom.
En feberdröm.
Pastorns midsommardag.
En vårdag.

II. **Nykterhetsberättelser.**
En måttlighetssupare.
Nihilisterna, eller huru Karl Johan blef goodtemplare.
Teori och praktik.
Okunnighet.

STOCKHOLM.
BOHLIN & C:o.

STOCKHOLM.
A.-B. SVANBÄCKS BOKTRYCKERI
1899.

I. Ur lifvet.

Den gamla lyktan.

Ängsligt vred hon sig i den gamla hylsa, som fasthöll henne vid den murkna pålen. Hon slängde hit och dit af de tidiga höststormarne, hvilka ystert roade sig på den åldrigas bekostnad.

Under sommarmånaderna hade hon hängt där till ett åtlöje för de förbigående. Den brännande solen framstälde då i en ännu klarare dager hennes gröna, spruckna rutor, där de skrälde i rostig plåtinfattning. Hon var nästan olidlig för mången, som ej orkade böra det gnäll hon gaf ifrån sig då nordan obarmhertigt lekte med henne.

Regnfylda moln rufvade öfver henne, färdiga att när som helst urladda sina väldiga skurar. Dagarne började knappa af, luften blef kylig och gula löf samlade sig hvarf på hvarf vid lyktans fot.

Allt detta bidrog till hennes trefnad, och hon kunde af händelsernas gång se att den tiden åter nalkades, då äfven hon i all sin skröplighet skulle få sin mission att utföra. Då solen till sena timman skänkte de knotande sitt ljus, glömde de gärna det ljus gamla lyktan spridt i deras väg i regnig höstkväll.

Så kom då ändtligen den krumpne gubben — han som allt sedan hennes ungdom hade varit hennes beskyddare och vårdare. År efter år dröjde gubben allt längre och längre, ty storgatans tidsenliga lyktor fordrade allt större ans och på dem måste han nedlägga all kraft och putsareförmåga. Gamla lyktan på bakgatan fick så ofta höra huru trött han var på henne och huru arbetsam hon var. Den enda tillfredsställelse hon gaf honom var, att han ej behöfde klifva upp på stege till henne, ty hon firades ned. Det hördes ock kring halfva staden då han vefvade henne ned och upp igen. Sedan det månglagrade dammet var något så när bortskrapadt, ifyldes olja i huset, och med itänd veke steg hon stolt åter till väders. Vindens obarmhärtiga lek var henne nu mindre besvärlig, ty hon vaggades nu af och an i det trygga medvetandet, att hon var nyttig.

Mörkret sjönk allt tätare öfver den trånga bakgatan, och regnet, jagadt af vinden, spolade de kullriga gatstenarne. De förbivandrande, som skyndsamt ilade mot sina hem, hade ej hittat vägen, om ej lyktan beredvilligt lånat dem sitt matta ljus.

Där kom ett stackars huttrande halfnaket barn, bärande en korg på armen. Stackars flicka, hon frös om sina bara fötter. Sedan skolan var slut, hade hon gjort sin rond till några gamla fruar, hvilka voro kärt och ofta ihågkomna af stadens fattiga. Hon hade fyra mindre syskon, den stackars flickungen, och därtill en sjuklig mor och en af laster fördärfvad far. Vid lyktans sken räknade hon de erhållna matbitarna. Skakande af köld fortsatte hon vägen i lyktans sken. Huru gärna hade den gamla lyktan ej också velat värma tiggarungen, men hennes mission var ej att värma, bara att lysa.

Knappast hade barnet hunnit lämna platsen, förr än en raglande gestalt syntes närma sig samma mål. Hans råa ord och förbannelser blandade sig med vindens tjut. Här halp ej lyktans sken — han törnade mot hennes påle och föll omkull. Men lyktan var åter till gagn, ty hon vakade öfver den maktlösa svärjande varelsen. Och steg hördes åter-

igen och en tärd, blek kvinna kom och skulle ha trampat den fallne om ej lyktan lyst öfver honom. Lyktans ljus kom henne ock att se hvem han var. Det var nu tolf år sedan de först möttes vid den gamla lyktan. Huru olika voro ej dessa båda kvällars möten. Lyktan lyste vid det första mötet öfver ett ungt lyckligt par, öfver en ung, kraftig och hurtig man, som med ömhetsbetygelser upprepade sina många försäkringar om den lycka han för ett helt lif trodde sig kunna bereda den nu så beklagansvärda kvinna, öfver hvilken han i kväll svor som om hon varit en furie. Den nu så tärda kvinnan var då en ung, vacker, rödblommig tärna för hvilken lyktskenet var nog att visa lifvet ljust och gladt. Stödd på hans kraftiga arm vandrade hon då mot föräldrahemmet, seende lyckans keruber dansa framför sig. Då var den nu så olycklige mannen hennes beskyddare, nu hade lasten förändrat rolerna. Han låg nu där som ett lefvande bevis på hvad synden kan åstadkomma och huru den förleder till otrohet mot de heligaste löften. Han hade fråntagit henne allt, utom kärleken till honom. Det var kärleken, som i sen höstkväll dref henne ut för att söka den så förnedrade mannen.

Det hade blifvit sent och den gamle lykttändaren kom och släckte gamla lyktan. Nästa afton skulle hon åter i sin mån belysa nya fröjder och nya sorger

Possessionatens sjukdom.

— »Himlarna förtälja Guds ära, och fästet förkunnar hans händers verk, en dag säger det den andra, och en natt kungör det den andra!» utbrast min ledsagare och värd, den gudfruktige patron L., där vi i tidig söndagsmorgon hade satt oss ned på en sten högt uppe på utsiktsberget på hans egendom —berga.

Det var också en af de härligaste taflor som den tysta och fridfulla naturen upprullade för vår tjusta syn denna morgon. Det kändes att det var sabbat i hela naturens rike. Hela den lifbegåfvade skapelsen höll samfäldt till skaparens lof ett höghögstämdt korum. Stilla och fredligt låg slättlandet där i den uppgående solens sken. Himlen hvälfde sig som en hög, väldig kupol af safir öfver oss, och tusentals jublande fåglar bildade en kör, som förkunnade Guds lof och pris i den vida, oändliga rymden.

— Du har här, fortsatte min allvarlige vän, en mäktig ämbetsbroder, och det kan för både dig och mig vara upplyftande att låta naturen i sin rikedom hålla sin mäktiga ottesångs-predikan för oss.

— Ja, svarade jag, här bor också den rätta sabbatshvilan, som därute i städernas marknadslif blott hvar åttonde dag kommer så skygg och blott matt framskymtar från stängda butiker, men hastigt åter bortjagas från krogar och förlustelseställen — ja, här är denna hvila bofast. Här har hon upprest sitt tämpel, här sväfvar hennes ande i den klara luften, som ännu ej genom bolmande fabriksskorstenar förpestats af tidsandans baciller.

— Tror du icke, afbröt mig L., att själfva skapelsen, sådan den här ter sig, är en bild af vårt tillkommande goda?

— Jo, svarade jag, men en mycket svag bild.

— Hvarföre svag?

— Emedan ett egendomligt dunkel utbreder sig öfver allt detta: hela skapelsen är ju förgängelsen underkastad, än själfdör hon, än mördar hon sig själf. Det räcker ju icke länge; förr än att detta lif och denna fägring är sin kos, och hela sommardagen är förbi såsom en dröm.

— Tänk dig då, sade L. ännu mera allvarlig, om Gud, vår himmelske fader hade inskränkt sina uppenbarelser till blott hvad naturen säger om honom, huru hade vi icke med all denna härlighet omkring oss ännu setat i dödens och mörkrets skugga.

Han tystnade och hans ögon blefvo fuktiga, men en sällsam frid utbredde sig öfver de fina regelbundna anletsdragen.

Jag började känna den långa tystnaden pinsam, helst som samtalet förut varit så lifligt, och afbröt den därför med en fråga:

— Hvarmed sysselsätter du nu dina tankar?

— Ah, förlåt mig! De ilade bort med mig till min olyckliga ungdomstid, då jag ännu sökte all Guds uppenbarelse i naturen, eller, med andra ord, då jag lefde endast för de ting som i världen äro.

— Berätta mig om denna tid och om din öfvergång från ditt förra, världsliga lif, till det lif du nu lefver i Kristus Jesus, din frälsare! Jag har väl hört något därom, men skulle gärna vilja höra dig själf berätta din omvändelse.

— Min omvändelse är ingalunda olik andra människors, och jag kunde i helt få ord sammanfatta berättelserna om densamma, men biomständig-

heterna äro intressanta nog, och om du vill höra på, skall jag i afton, då vi åter kunna taga oss en promenad hit, berätta alltsammans för dig.

Dagen var lika härlig i fortsättningen som i sin början. På en för ändamålet iordningställd loge, predikade jag för en ansenlig skara människor, som andaktsfullt lyssnade till det predikade ordet. Mina mest uppmärksamma åhörare voro dock min värd och värdinna, hvilka i senare hälften af predikan till och med glömde att bläddra i sina mjuka fickbiblar. På aftonen afslöt patronen gudstjänsten med en hjärtlig bön, i hvilken han innerligt tackade Gud för den största af alla gåfvor, vår herre och frälsare, Jesus Kristus, i och med hvilken vi hafva allt det, som till det eviga lifvet hörer. Därpå helsades underhafvande hjärtligt. En gammal gubbe, krökt af arbete och möda, blef dock mera uppmärksammad än de öfriga och för honom presenterades jag af fru L. under titeln »en af våra bästa vänner.» Gubben såg snäll och lycklig ut och jag antog att det var en af dessa trotjänare, hvilka ännu här och där finnas kvar på herrgårdarne från den gamla patriarkaliska tiden.

Vi voro åter på väg till bergshöjden och L.

började, utan att jag behöfde påminna honom därom, det på morgonen afbrutna samtalet. Den presenterade gubben hade sitt hem åt samma håll, och sällskapade före oss med fru L., och vi kommo efter arm i arm.

— Jag var ganska ung, berättade L., då min far dog och sorgen öfver min mors död hade knappast ännu hunnit lägga sig. Jag kände mig oändligt ensam och öfvergifven trots allt det sällskap som erbjöds mig. Människorna voro snälla och välmenande. De ville genom att föra mig ut i stormande nöjen komma mig att glömma, men jag grät och sörjde ännu mer då jag från detta stoj hängaf mig åt min ensamhet. Du har kanske aldrig sett så som jag just då såg, huru ihålig världens brusande glädje är. Allt äcklade mig. Dessa ofta meningslösa artighetsbetygelser, dessa tomma fraser, denna ytlighet, — allt gjorde mig mera ängslig än tillförene. Mitt sinne var så sjukt, jag kände mig trött och håglösheten smög sig öfver mig allt mer och mer. Den gångstig vi nu gå blef då ofta trampad. Stenen däruppe på berget var mitt altare, ty där dröjde jag ofta och gärna under det jag i fågelkvitter och solsken sökte stilla och vederkvicka mitt af oro

klappande hjärta. Jag liknade den stackars ökenvandraren Jakob, som ensam och öfvergifven sökte en sten som hufvudgärd. Han hade en salig dröm och mellan hans sten och himmelen reste sig en stege, på hvilken himmelens änglar gingo upp och ned, men för mig, fastän jag om och om igen sökte drömma och fastän jag längtansfullt fuktade min sten med många tårar, syntes ingen stege, och ingen ängel kom i denna naturens storslagna uppenbarelse med ett tröstens ord. Så hängaf jag mig åt stormande nöjen, åt vilda jaktfärder, åt den tidens sportväsen, med ett ord, åt allt som var ägnadt att förströ ett människosinne, men oron kunde jag ej dämpa. En trotjänare, inspektor B. skötte gården så väl, att jag ej alls behöfde eller fick syssla därmed.

Jag var mycket lycklig då jag hemförde min älskade hustru, och hon var glad och sjöng dagen i ända som en lärka, men om också min oro kunde dämpas under långa tider, så fanns den dock kvar i mitt sinne och tog sig allt emellanåt rätt våldsamma uttryck. Läkarne ordinerade utländska resor och vi reste långt, under det att vi längtade tillbaka hem, vi besökte flera in- och utländska berömda brunnsorter där närvåkommer med stor skicklighet

plägade häfvas. Men för mina stackars närver fanns ingen bot. Med sorg konstaterade min hustru att jag år efter år tacklade af och all hennes kärlek och omsorg kunde slutligen ej tillbakahålla mina tårar, hvilka vid minsta anledning fäldes.

En afton — jag hade nu börjat deltaga i gårdens förvaltning — kom min gamle buttre inspektor in på kontoret och brummade mera än vanligt. Det skulle i en af statstugorna bli en konventikel tillställd af en resande kolportör, och han hoppades nu på mitt bifall, då han skulle gå åstad för att upplösa hela tillställningen och med tjänliga medel föra kolportören utom gårdens område. Jag skrattade åt den barske gubben, som ordade vidt och bredt om huru kolportörerna förstöra folket, icke blott så till vida att villfarelesr i den kristna läran utspridas utan ock därmed, att folket blir laglöst och odugligt till arbete genom dessa konventiklar. En originell tanke föddes i mig under inspektorns med raseri framslungade föredrag: jag borde själf gå och upplösa mötet. Det borde bli något alldeles ovanligt i nöjesväg. Då jag därtill trodde att gubben skulle bli allt för hårdhändt mot den stackars kolportören, så skred jag genast från beslut till

handling och sade därför till den självgjorda tuktomästaren, att han ej skulle gå dit, emedan jag själf ville uträtta ärendet. Därmed var han ock högst belåten, och bad mig genast begifva mig dit, enär kolportören antagligen redan var i full fart med att förvilla de stackars människorna. Då han gått ut från kontoret drog jag på mig en gammal kappa, som hängde på väggen, samt tog en af gubbens skinnmössor på hufvudet och anträdde därpå färden. Karo, min trogna hund, befallde jag gå hem, ty jag ville vara ensam. Jag tänkte ju för öfrigt ej alls på de våldsbragder som inspektorn ville utföra. Jag ville så hemligt som möjligt själf bevittna en läsarekonventikel och därefter med fog-lighet förbjuda återupprepandet af densamma.

Det var en regnig och på allt sätt ruskig höstkväll. Den gamla kappan parerade ej det strida regnet bättre än att jag var genomblöt innan jag hann statbyggnaden. Därinne var så mycket folk samladt, att jag med knapp nöd kunde tränga mig in i den mörka förstugan. Där fick jag dock en vrå från hvilken jag kunde, utan att bli igenkänd se in genom den öppna dörren fram till predikanten. I honom igenkände jag en af mina torpare, klädd

i förskinn, men föröfrigt rentvättad och ordentligt klädd. Han meddelade att predikanten, broder O. ej anländt, af hvad orsak skulle väl snart bli kändt, men att, då folket nu ändå var samladt, och enär Gud ej gör anseende till personen, så ville han med Guds andes bistånd läsa ett Guds ord och efter måttet af den nåd Gud beskärde säga något däröfver. Efter en enkel men varm och innerlig bön, i hvilken han inneslöt allt och alla, i hvilken äfven jag, min hustru och till och med den brummande inspektoren voro inneslutna, uppläste han sin text, det kära ordet i Math. 11: 28, 29: Kommen till mig . . . ock I skolen finna ro till edra själar, samt talade därefter enkelt och anspråkslöst. Han visade huru alla varelser äro i behof af hvila, att endast Jesus, världens frälsare kan gifva den hvila det af oro uppfyllda hjärtat behöfver, att han *gifver* denna hvila, hvilken således ej kan köpas. Om du, sade torparen, är hungrig och ett bröd ligger på bordet, då vet du, hvad det är att komma och taga det. Låtom oss på samma sätt komma till Jesus. Vi äro alla behöfvande. Låt oss komma till Jesus med våra sorger, våra behof, våra bördor. Hvarje hjärta vet, hvad som mest trycker; men Kristi inbjudning

innesluter alla våra behof. Det finns icke någon synd eller nöd eller börda, som du icke får kasta på honom.

Så ungefär tolkade den torftige predikanten denna text och jag — jag var nog den ifrigaste åhöraren. Det var något underligt som hade gripit mig, det var som om hela mitt inre höll på att omdanas. Jag kände en underbar längtan efter samme frälsare, som kommit till denna värld för att uppenbara Gud som vår fader och som vill förbarma sig öfver oss med sin försonande nåd och frälsning.

Det rådde en allmän rörelse därinne, och då talaren slutat sitt föredrag, hvilket i språkligt afseende saknade så mycket som det bort äga, men som i stället präglades af en värme och kraft som var just hvad det hårda människohjärtat behöfde, så frågade han om han och hans meningsfränder fingo bedja med någon öfver sitt flydda lif bekymrad. Ur stånd att kunna behärska mig trängde jag mig fram till dörröppningen och ropade, under det att förvånade blickar rundt omkring riktades mot mig, att jag önskade de närvarandes förböner. Du kan ej ana huru de båda för sin gråtande och bedröf-

vade husbonde, dessa snälla människor, som förtrösta så helt på Gud sin frälsare. Och under det de bådo ljusnade det för min själs blick. Jag såg Jesus, världens frälsare som *min* frälsare, jag såg huru han kommit hit till världen för att taga bort *mina* synder och huru de genomstungna händerna nu voro redo att omsluta mig. Guds frid, denna underbara frid, som öfvergår allt förstånd, sjönk ned i mitt hjärta och jag vågade tro att Gud för Jesu skull hade hört mina och dessa bedjandes böner. Jag tackade barnsligt och enfaldigt Gud för hans frälsande nåd emot mig och gick hem så glad som jag ej känt mig sedan jag var barn.

Då jag kom hem jublade jag högt, och till min hustrus förvåning sade jag, att jag ändtligen hade funnit den rätte läkaren och att jag nu till Herrens pris kunde säga att jag var frälst och lycklig. Då jag föreslog att vi tillsammans skulle tacka Gud, hviskade hon, under det glädjetårar flöto utför hennes kinder:

— Har du då ändtligen hört min bön du store, helige och tillbedjansvärde Gud?

Vi hade stannat vid bergets fot för att säga farväl åt gubben, som var i fruns sällskap.

— Vet den enkle predikanten om att han i Guds hand blef ett redskap till din själs botande och lefver han ännu? frågade jag.

— Predikanten är gubben där som vi nu skola säga farväl till, sade L. leende. Det var också ett hjärtligt farväl som bjöds den enkle gamle mannen. Man hade lätt kunnat antaga att han var någon nära släkting till herrskapet L., om man ej vetat att de ägde en andlig frändskap med honom. Då vi skilts från gubben fortsatte jag att fråga:

— Huru tog din inspektor nyheten?

— Han blef ännu mera rädd för läseriet och ångrade endast, att han ej envisats att själf få gå och upplösa mötet.

— Din hustru lämnade sig således åt Gud, äfven hon?

— Ja, af allt hjärta. Hon sade sig länge hafva bedit, att Gud på ett särskildt sätt skulle ingripa med sin hjälp, och hon hade lofvat att tacka honom på hvilket sätt och genom hvilket medel han än beskärde hjälpen.

* * *

Aftonen var sval och mild. Vi betraktade från bergets krön en makalöst härlig solnedgång. Då vi

anträdde hemfärden talade min vän återigen om denna naturens härlighet:

— Allt detta, sade han, är skuggan af den eviga friden, af den frid, som världen ej kan gifva, ty det är Guds frid allena som öfvergår allt förstånd, och att sitta i mörkrets och dödens skugga är i sanning icke detsamma som att hafva sina fötter styrda på fridens väg. Endast i den högsta synkretsen går solen upp, då hon går ned; endast för tron är den gryende morgonen en skugga af den härliga morgon som för evigt skall förjaga allt mörker. För tron allena är också den hugnaden tillgänglig, att hvarje sång under trädens grenar blifva en försmak för den evigt vederkvickande stund, då »Gud skall aftorka alla tårar» ifrån de troendes ögon, hvarje tufva ett altare, och hvarje fläkt mäktig att bära en bön upp till Gud.

— Du tänker således fortfarande på tårar? sporde jag. Ännu fäller du således då och då en tår?

— Ja, vi hafva väl stor orsak att gråta öfver oss själfva och öfver vår omgifning, då vi besinna vår stora oförmåga och ofta nog vårt kalla sinne emot honom, som förnedrade sig allt intill korsets död för oss arme samt, då vi se huru människorna

ohörsamt framhärda i otro och nöd, fastän en så stor salighet erbjudes dem.

— Men din förmenta närvsjukdom, huru har det gått med den?

— Den bestod i hjärtats stora behof efter frälsning. Nu är jag så lycklig en jordevarelse gärna kan bli!

En feberdröm.

Den unge begåfvade pastor Berggren hade hållit en af sina varmaste predikningar som handlade om lyckan om att förtrösta på Gud, om nödvändigheten af att i alla pröfningar äga denna förtröstan samt välsignelsen som däraf följer. Icke blott ibland åhörarne rådde stark rörelse, den unge prästmannen var själf så djupt rörd, att tårarne flödade utför hans kinder, då han afslöt sin predikan med ingångsorden: Saligt är det folk, hvars Gud Herren är.

Långsammare än vanligt gingo åhörarne ut ur kyrkan och långsamt skredo de fram öfver kyrkogården ut på landsvägen. I själfva verket gingo de så sakta för att få hälsa på den afhållne unge prästmannen, som sedan ett år var vice pastor i församlingen och som under denna tid hunnit göra sig känd och älskad af såväl gamle prosten som hans församling, ty han var en gudfruktig man

och därtill storligen begåfvad. Hans gång var alltid rask och hurtig, men i dag gick han långsamt, och grupperna måste stanna för att få nöjet att helsa på honom, när han gick förbi dem. Både gamla och unga helsade som vanligt och han helsade tillbaka, men ej med det vanliga leendet, och då han upphann fattigstugummorna, gick han förbi dem utan att stanna som annars hans plägsed var. Och till ingen af storbönderna hade han i dag någon fråga om skördeutsikter eller dylikt. I dag såg han dystert och djupsinnigt framför sig. Han var också så ovanligt blek och gången var tung och trött.

Han kände sig både sjuk och nedstämd. Det var som om något tryckte hans hjärta. Hade han varit vidskeplig, så skulle han sagt, att maran red honom midt på ljusa dagen. Så kom han att tänka på predikan som han nyss hållit. Han hade förmanat Guds folk att de mer skulle förtrösta på Gud och öfver allt annat älska honom, sätta sin tillit till hans vishet och godhet, så i med- som motgång, och med ödmjukhet utan knot vörda alla hans beslut. Den ödmjuke Job hade han framställt som ett exempel för dem, och nu gjorde han sig själf samma fråga som frestaren i Jobs berättelse gör

Gud: Månne Job var gudfruktig utan orsak? Har du icke satt en mur omkring hans hus och allt hvad honom där tillhörer? Hvem vet, tänkte den unge pastorn vid sig själf, om jag i motgången kan bestå, som jag nu lärt mina åhörare? Och kan jag det ej, så har jag ju predikat min egen fördömelse.

Han hade i fjorton dagar väntat bref från sin mor och i mer i en än vecka från sin trolofvade. Måhända hade någon olycka drabbat hans gamla kära mor, som ju trälade hvar dag i stadens bättre hus för sitt uppehälle. Kanhända hade hans älskade Karin, den unga, rika och af skaror af unga män afgudade unga kvinnan, med hvilken han var trolofvad, af sin fader eller af sina vänner blifvit tvingad att söka bryta det band som han hittills trott att endast döden kunde slita, kanhända . . .

Han kände, att en häftig feber brann i hans ådror, och det var väl att han nu var hemma, ty stegen blefvo alltmer svigtande. Prostinnan blef förskräckt, då han kom in och hon befalde att han genast skulle intaga sängen. Hon lade ihop postillan, tog af glasögonen och skyndade på honom på allt sätt. Pastorn åtlydde också genast befallningen

och han låg redan utsträckt i den gamla bekväma sängen halfslumrande med hastig och kort andedräkt då prostinnan kom in i hans rum. Sedan hon fåfängt sökt få i honom några feberstillande droppar drog hon beställsamt ihop sparlakanen om sängen och satte skärmarne för fönstren. Pastorn hade blifvit den barnlösa prostinnans gunstling, det kände hon nu som bäst. Hon bad en tyst bön för hans väl och smög sig ut ur kammaren i hopp om att sömnen skulle återställa honom.

* * *

Snart nog blef pastor Berggrens tro satt på ett hårdt prof. Inom en timme kom bref från staden, från henne, som han näst Gud älskade högst af allt jordiskt. Så kom då ändtligen de efterlängtade raderna, hvilka väl för tusende gången skulle försäkra honom om huru odeladt hon älskade honom, och huru hon för intet i världen ville uppoffra sin kärlek.

Feberaktigt bröt han det ovanligt tunna brefvet och började läsa. Han hade dock ej läst många rader förrän han vanmäktigt sjönk tillsammans. Hvad han fruktat hade således inträffat. Han läste,

stapplade och läste, det svindlade för hans ögon, det brände i hans ådror, hans hjärta ville brista och han bara suckade: O, Gud, du som ju afpassar bördan efter skuldrans kraft att bära densamma, hvarför är du då så hård mot mig arme? Allt ville jag bära, o Gud, men ej detta. Tag ifrån mig lidandets kalk. Låt mig åter förkunna att du är god och att du förbarmar dig öfver alla dina händers verk.

Så här lydde det olycksdigra brefvet:

»Käre Albert!

Jag vet, att jag med dessa rader skall smärta dig, men det oundvikliga måste inträffa. Jag har länge hyst den tanken, att jag ej passar för eller kan påtaga mig det ansvarsfulla kallet att blifva prästfru. Jag tror föröfrigt ej, att vi passa för hvarandra. Du vet därtill huru ogärna min far såg att jag gaf dig min hand och mitt hjärta. Man skall dock älska och lyda sina föräldrar. Ännu en gång beder jag dig om förlåtelse för den sorg, som jag väl nu förorsakar dig. Min innerliga önskan är att du skall finna en kvinna, som är värd din kärlek och värd att dela det stora andliga ansvaret med

dig. Låt oss alltid tänka vänliga tankar om hvarandra. Jag tager härmed trolofningstecknet af mitt finger.

Karin Malmberg.

P. S.

Du har väl fått bref om din stackars mors död? Hade jag vetat, att hon lefde i en sådan fattigdom att svält skulle döda henne, så hade jag naturligtvis sett till henne. Men hon klagade aldrig, och det är ju endast de klagande man tänker på.

D. S.»

Han stapplade och läste om och om igen och grät så bittert som endast den hårdt bepröfvade kan gråta. Han grät, till dess tårekällan gifvit ifrån sig sin sista tår, och han stirrade på brefvet till dess ögonen nekade att se. Han var hårdt pröfvad. Elden rasade i hans inre och smärtan skakade hela hans själ. Åskan dundrade därute, men han såg ej de tätt kommande blixtarne, ty han hade grätit sig blind. Han längtade efter vatten att läska sin bränheta törst med, en dödlig matthet öfvervältigade honom, och han nedsjönk sanslös i en välgörande svimning.

* * *

Den unge pastorn hade i två dygn legat utan sans. En varm hand omslöt hans feberheta händer, då han vaknade och öppnade ögonen, utan att se något. Han lyssnade och igenkände sina älskades röster. Det var ju hans mor och Karin, som hviskande samtalade. Så hörde han en manlig röst fråga, huru hastigt pulsen nu slog.

Hvad ville allt detta säga? Han drömde väl? Han lyssnade och hörde åter en röst så lika Karins säga: Gud vare lof, doktor, krisen är således öfver!

Försiktigt drogos gardinerna från sängen och mor och fästmö trängdes om att på den ännu feberheta pannan få trycka en kärlekens kyss. Albert såg upp — det gjorde ondt i hans ögon, då allt ljus strömmade honom till mötes — han knäppte sina händer och hviskade:

— Alltsammans var således blott en elak dröm!

* * *

Karin och mor hade rest så, att de skulle komma lagom till högmässogudstjänsten för att öfverraska predikanten, men då de med nattåget kommit till ... köping, drog det för långt ut på tiden, innan de fingo skjuts ut till den två mil utom

staden belägna kyrkan, och då de kommo fram, var gudstjänsten redan slut, hvarför de fortsatte sin färd till prostgården, där väl öfverraskningen skulle blifva lika stor. Det blef ju också en öfverraskning, men en öfverraskning för dem och det en mycket smärtsam sådan.

Nu hafva Karin och Albert i lifvets kamp tillsammans genom pröfningarne rotats i sin förtröstan på Gud, men kyrkoherde Berggren anser feberdrömmen som en af sitt lifs hårdaste pröfningar.

Det var dock, som sagt, blott en dröm.

Pastorns midsommardag.

Energiskt hade pastorn i församlingsstyrelsen förfäktat sitt förslag att gudstjänsterna i kyrkan borde inställas under midsommardagen, hvilken inföll på en onsdag. Lika energiskt var styrelsen nästan enhälligt emot förslaget. Broder Knutberg ansåg förslaget som ett af vår tids antikristiska tecken och han höll före att församlingen vid alla tillfällen behöfde uppbyggas på sin allra heligaste tro.

Den näsvise broder Bergbom undrade, om, ifall pastorn nu tänkte på sin egen trefnad, han ej lika gärna kunde gå ut i skog och mark dagen efter helgdagen. Vi skola ej, menade broder B., gå ifrån gamla seder och bruk.

Det skulle således hållas två predikningar jämväl på midsommardagen.

Församlingen var ganska stor och pastorn, en djupt gudfruktig ung man, som fattat sitt kall på fullt allvar, hann ej besöka stort flere än de sjuka,

helst som han hade att ordna församlingens ekonomi, vara ordförande i alla styrelser och komitéer; utom stadsförsamlingen hade han att vistas ett par tre dagar i veckan på någon af de många landtplatserna samt slutligen sköta sina studier för de examina, som han ännu i minst tre år hade att genomgå.

På midsommaraftonen gick han ut till ett par tre familjer, hvilka ofta klagade öfver att han så sällan besökte dem. Nu kom han dock högst olägligt, de bådo honom ursäkta, men de hade så många extra bestyr för morgondagens utflykt i det gröna, att de ej kunde taga emot. Öfverallt brådt för midsommardagens matkorgar!

Han vaknade tidigt påföljande morgon. Han slog upp sitt fönster och lät den friska morgonluften strömma in. Han hade från sin vindskammare en förtjusande utsikt, men aldrig hade han sett en så leende tafla som i dag. O, hvilket hvimmel af retande färger och toner, hvilket förtjusande skådespel! Guds tämpel var upplåtet, solen hade borttagit sitt förhänge för skapelsens härlighet, och jorden utgjorde ett enda altare. Han böjde omedvetet sina knän framför det öppnade fönstret och deltog i den morgonandakt hela den lifbegåfvade skapel-

sen gemensamt förrättade därute. Så knäppte han sina händer, hänförd af Guds i naturen uppenbarade godhet, och bad: O evige Gud, jag skall en gång uppvakna från den sista sömnen. Huru skall mitt tillstånd då vara, när ej något jordiskt ljus lyser för mina ögon, utan evighetens morgonrodnad strålar omkring mig. Jag skall uppvakna, och såsom jag här i dag i ditt tämpel, bygdt af människohänder, skall möta dessa jordiska vänner och trosförvandter, så skall det äfven hända mig där, där jag skall möta mina älskade, hvilka före mig uppvaknat från lifvets dröm. Huru salig skall icke morgonen i en bättre värld vara, huru saligt detta uppvaknande i evigheten. ...

Det började nu bli lif och rörelse på gatorna. Stora sällskap skyndade till ångbåtar eller tåg, med stora matkorgar emellan sig. Pastorn gick ut för att få en promenad, innan han kom till gudstjänsten. På gatan mötte han bröderna Knutberg och Bergbom tillsammans med ett större sällskap. De lyckönskade sin pastor till dagens predikningar och skyndade så ned till det väntande ångfartyget, som skulle föra dem ut till en ö, där de skulle fira midsommar i Guds härliga blomstersmyckade natur.

Då pastorn senare gick till kyrkan var det ganska folktomt på gatorna. Alla som kunde hade skyndat att för en dag få lemna de heta gatstenarne för det mjuka saftiga gräset i skog och mark. Jo, där kom broder Lindman, också en af styrelseledamöterna. Han hade stannat hemma för att taga emot släktingar och vänner från landet. Han ville nu låta släktingarne höra den rikt begåfvade pastor Blomstergren, som predikade i en af stadens andra kyrkor. — Pastorn ursäktar väl, sade han, men jag säger rent ut att omväxling förnöjer. Pastorn ursäktade gärna och fortsatte sin väg in i sin nästan folktomma kyrka. Han hade dock så svårt att släppa det där ordet om omväxling, den unge pastorn. Det må ock räknas till hans ursäkt att han var så ung och känslig för allt, han hade ännu ej heller erfarit så många förödmjukelser af dessa slag. Det stod emellertid lifligt för hans minne, huru broder Lindman under hans första år som församlingens pastor beständigt hade talat om den gräsliga dag, då pastorn skulle nödgas flytta från dem. Fem år var alldeles för kort tid, helst som det var så kärt att höra den unge predikantens lif-

fulla skildringar ur evangelierna. ... Nu behöfde broder L. och hans landsfrämmande omväxling!

Det var ju dock orätt att tänka så, borde han ej i stället bedja Gud, att den begåfvade grannens predikan måtte utöfva godt inflytande på sällskapet.

Det var så kvaft och tomt i kyrkan. Orgelnisten lät butter. — I dag, sade han, skall väl orgeln ändtligen tränga igenom sången. För öfrigt tycker jag, att gudstjänsten kunnat inställas på en sådan dag, som denna. Mycken predikan gör kroppen trött. ...

Pastorns middagsmåltid måste i dag indragas, ty alla voro ute i det gröna och aftonpredikan öfver orden: Hvar två eller tre äro församlade i mitt namn, där är jag midt ibland dem, blef så mycket härligare, ty tomma ... jaga bäst! De fjorton gudstjänstbesökarne hade en sådan där äkta hunger efter ordet, som ej uppväckes eller näres af vare sig nyfikenhet eller gammal vana.

Huru skulle han nu tillbringa aftonen? Han var trött men kände ett lifligt behof efter att få höra något som var egnadt att stärka hans invärtes människa. Men kyrkodörrarne voro allestädes redan stängda. På en plats höllS dock ännu gudstjänst — därute i skogen varade ännu aftonsången och

han styrde sina steg dit, valde en plats, där larmet från lekande och stojande människor ej nådde hans öra och satte sig där på en tufva för att lyssna. Strax ofvan honom höll en bofink som bäst på med sin predikan, hvilken tycktes vara lämpad efter den tröttes behof. Den lille bevingade predikanten trallade och sjöng så hjärtligt och gladt, och ändå hade han endast en åhörare. Icke långt därifrån stod en limstång från hvilken en stackars fastbunden fågel klagande lockade sångaren till sig. Men bofinken hade höjt sig öfver den lurande limstången och sjöng sin hjärtesång utan sorg och bekymmer. Nu stämde flere röster in: fåglarne sjöngo, insekterna surrade — det var som en väldig kör. Han hade lyssnat till en predikan så god som någon, och då han ändtligen reste sig för att återvända till staden frågade han sig själf: har du lärt, hvad du skulle lära af bofinkens predikan — han predikade så gladt för en enda åhörare, han höjde sig öfver frestelsen och gick helt upp i sitt kall — har du lika troget utfört ditt kall i dag som dessa predikanter utfört sitt?

Han tackade Gud för en af de skönaste midsommardagar.

En vårdag.

Det säges, att mången aldrig blir fri från sviter efter influensa. Den besvärliga sjukdomen liknar i så fall många andliga sjukdomar, hvilka i det stackars härjade människohjärtat lämna baciller kvar, som oaflåtligen låta offret veta af, att de äro vid lif genom envis värk och oro.

Ett område där detta andliga lidande särskildt tar ut sin rätt är kärlekens, den sinliga jordiska kärlekens område. Man behöfver ej gå långt på lifvets väg, förrän man möter en i förtid vissnad kärlekskrank varelse, som för hela sitt lif skall lida af den olyckliga kärlek, hvilken i ett obevakadt ögonblick tändes i hans själ.

Det finnes med andra ord förhållanden i lifvet, och till dem hör först och främst kärlekens, som så beröra människans tillvaro, att när de kränkas, är tillvaron förstörd.

Man har sagt, att den jordiska kärleken är en barnsjukdom. Några dö däraf, några omskapas genom den, andra behålla större eller mindre ärr efter densamma och på andra åter kan man däremot icke alls märka, att de haft denna sjukdom.

I stället för att filosofera öfver begreppet kärlek, sådan vi se den människor och människor emellan, skall jag omtala en högst egendomlig lefnadssaga.

Anders Brovall, bokhållare, stod det skrifvet på dörrens namnplåt, men Brovall hade aldrig varit bokhållare. Så långt grannarne kunde minnas tillbaka hade han fasthellre varit en dagdrifvare, till hvilken modern genom slit och släp fick skaffa födan. Han var, då jag lärde känna honom, väl tjuguåtta år, men han såg ut att vara tio år äldre. Lång, mager och krokryggig, med slappa anletsdrag och ett ganska ovårdadt yttre — så tedde han sig. Och för denne unge man hade en mor arbetat och kämpat, lyst af hoppet om att han en dag skulle bli något stort, framför allt hennes ålderdoms tröst. Fadern dog, då Anders var på andra året. I sitt femte år började hans lek med böcker bli mera allvarlig och vid sju års ålder läste han flytande

innantill. Ja, han ville bara läsa och det var däröfver hans mor var så stolt. Det blef hennes lifs mål att kunna få Anders att studera till präst och intet offer var henne för stort, när det gälde att skaffa böcker åt hans vetgirighet. Han var också ett snällt och flitigt barn och var för sitt goda hjärta och älskliga väsen afhållen af alla. I skolan fick han alltid de bästa betyg och goda belöningar. Åt denna hans flit gladdes modern oändligt och hvarje framsteg han gjorde kom henne att ännu mer anstränga sig för deras gemensamma bärgning.

Då han kom upp i sjunde nedre, smög sig det första molnet upp på hans lefnadshimmel. Modern sjuknade svårt och inga besparingar funnos. De herrskap hon arbetat åt sände väl hem några matrester, men de tyckte för öfrigt, att Anders nu vore lärd nog för att själf förtjäna bröd åt sig och sin mor. Nöden tvingade honom att vara hemma från skolan. Med den kärleksfullaste omsorg vårdade han sin mor och däremellan sysslade han med renskrifning åt kronofogden, med hvars äldsta son Anders var klasskamrat.

Då våren kom och modern någorlunda hade återvunnit helsa och krafter kunde de tillsammans

tacka Gud, att de hvarje dag haft mat och ved, om det än emellanåt varit knappt nog. De hade åtminstone sluppit anlita fattigvården. Visst kändes det svårt, då Anders såg sina kamrater skynda från skolan, men han fogade sig i det nödvändiga och hyste ett svagt hopp om att till hösten få återtaga sina afbrutna studier.

Det var sannt: han hade en gång fått göra ett års afbrott i skolan, då var han själf sjuk. Han skulle väl blifva tjugu år, innan han blef student, men det kunde nu ej hjälpas.

Gudfruktig, som han var, gladdes han af hela sitt hjärta öfver att han fått nåd att använda den så kallade förspilda tiden med att försörja sin moder, hvilken han älskade högst af allt på jorden. De voro så lyckliga både moder och son och de bådo innerligt till Gud, att ingenting skulle få komma i deras väg, som kunde störande inverka på deras gemensamma lycka.

Genom kronofogdens förmedling fick han en god kondition på sommren i en sju mil från hans hem boende kronofogdefamilj. Han gladdes obeskrifligt däråt, ty visserligen skulle det blifva arbetssamt, men han skulle ju ändå i den härliga landt-

luften finna styrka och vederkvickelse; dessutom skulle ju arbetet, som var hans lifslust skänka honom fri kost och logi. På fristunderna skulle han få egna sig åt hvila och familjelif, något som för honom var alldeles främmande. En liten sparpänning skulle han ej heller sakna, då han vid höstens inbrott återvände till sin mor och den kära skolan.

Men då han på hösten kom hem var han totalt nedbruten. All hans glädtighet var försvunnen och dyster och sorgbunden vandrade han omkring. Allmänt trodde man, att den stackars gossen allt för flitigt använde nätterna till ansträngande läsning, ty hans värdfolk hade ofta hört honom nätterna igenom gå af och an på golfvet, som de trodde, läsande sig upp i de genom moderns sjukdom försummade ämnena. All håg och lust för skolan var emellertid borta och därmed äfven lusten för hvarje sysselsättning.

Då jag först såg Anders, ansågs han vara halffånig, så apatisk och slö var han. Barmhärtiga människor hade tvingat honom att genomgå en billighetskurs i bokhålleri och den enda nytta detta hade med sig var, att han på sin dörrskylt satte titeln bokhållare.

Modern slet och trälade tidigt och sent och var lika öm om sin gosse som hon alltid varit. Den gamle stadsläkaren hade tröstat henne med, att en förändring till ett bättre nog med tiden skulle inträffa, »ty», sade läkaren, likasom om han sett längre och djupare, än hvad andra sågo, »tiden läker alla sår.»

Stackars Anders, han var riktigt folkskygg och höll sig mest inne. Van att komma i beröring med stackars själssjuka varelser, kom jag snart på god fot med honom och för hvarje gång vi sammanträffade stärktes vänskapen.

En härlig vårdag, en sådan där dag, då allt är egnadt att skänka stämning åt sinnet, då ljumma fläktar, fogelsång, bäckars sorl och svällande knoppar i ljufvaste harmoni skapa vårstämning, en sådan dag föll min tanke på den stackars enslingen, och jag beslöt mig för att gå och taga honom med mig ut i den sköna naturen. Han satt där ensam i kammaren, dit dock en solstråle letat sig väg genom det vida fönstret — satt och funderade som vanligt. På ditvägen hade jag sagt modern mina planer, öfver hvilka hon hjärtligen gladdes. Svårigheterna att få honom ut, läto sig så småningom öfvervinnas, och jag såg, där vi vandrade genom

tullen, huru hans slöa blick fick litet mera lif. Vi gingo långt utåt landet, in i skogen och talade om litet af hvarje. Plötsligt stannade jag framför honom, såg honom så djupt och medlidsamt in i ögonen jag kunde, och bad honom bevekande om en sak, sade jag, som han kunde och borde uppfylla. Förvånad frågade han:

— Hvad skulle det vara? Kan jag göra er någon tjänst, så gör jag det gärna.

— Tack, sade jag, kom så sätta vi oss ned här på den mossiga stenen, och sedan skall ni förtälja för mig orsaken till eder olycka, till edert själslifs förslappning, med ett ord, säg mig, hvad som hände eder hos kronofogdens på landet för många år sedan.

— Ni har hört allt, svarade han likgiltigt. Jag blef sjuk och blir aldrig frisk. Men nu gå vi igen.

— Nej, vi sitta en stund, och ni skall berätta och lätta edert hjärta, såvida ni tror er kunna förtroendefullt berätta det för mig.

Så förflöt en lång stund under tystnad, men han bröt den slutligen själf.

— Nå väl, sade han, jag trodde väl, att jag skulle gå i grafven med mina hjärtekval, utan att

meddela mig med någon, men då jag fullt och fast tror, att det är af kärlek och deltagande för min stackars mor, som ni spörjer mig i denna sak, så vill jag meddela er denna min hemlighet. Jag förstår nog, att berättelsen skall komma er att le och det är kanske barnsligt att sitta här och tala om den för eder, helst som jag aldrig talat med någon om den, icke ens för min gamla, kära mor. Jag antager, att hon ej rätt skulle kunna förstå, huru man kan anse sitt lifs största sorg för den bästa skatten lifvet skänkt, en skatt, som förmår bryta en regnbåges färger öfver ens mörkaste stunder.

— Ser ni, fortsatte han, äfven jag har haft en varm och solig vårdag, fast den var kort. Gud har i sin allvishet så ordnat, att det fattigaste kräk, som han begåfvat med lif, får en sådan dag.

Det var pinsamt för honom att fortsätta, jag förstod det på hans tankfulla ögon, hvilka voro tårade.

— Jag har, fortsatte han ändtligen, så ofta talat om kronofogden och hans fru, att jag näppeligen nu behöfver beskrifva dessa älskliga människor för eder. Däremot har jag alltid så mycket som möjligt sökt undgå att nämna henne, som snart blef

den magnet, hvilken med oemotståndlig makt drog mig dit, där jag skulle finna så mycken sorg och glädje. Jag hade flera gånger haft anledning till att se Elsa, så hette dottern i huset, och lägga märke till den ovanliga skönhet, som präglade henne, men då jag befann mig ansikte mot ansikte med henne, blef min förlägenhet så stor, att jag förlorade all besinning och skyndade så fort jag kunde från platsen. Snart hörde jag någon komma efter mig och med en röst, hvilkens klockrena, barnsliga klang väl kunde stämma det hårdaste sinne till veka känslor, ropade hon: Snälla herr Brovall, hvarför sprang ni? Jag har en tjänst att bedja er om, och jag hoppas, ni ej säger nej. — Se här, dessa noter ville jag så gärna hafva afskrifna, det är nog ett tråkigt arbete, men far säger, att ni skrifver noter så bra, och att ni är så tjänstvillig. Om ni ej afslår min bön, så lofvar jag att sjunga den för er. — Säg, vill ni göra det? frågade hon och såg så bedjande ut. Gud välsigne henne! Jag var naturligtvis genast redo att med glädje mottaga och utföra hennes uppdrag. Ack, om hon i stället hade begärt, att jag skulle gå i döden för henne!

Hvad jag fruktat angående den unge mannen

besannades således. Stackars gosse, han hade lekt med elden och blifvit bränd, ja, det tycktes, som om hans brännsår voro oläkliga. Han behöfde nu ej berätta mer, fastän han var benägen därtill. Det hade så länge legat och kolat i askan och då det en gång blifvit luft, så ville han helt andas ut.

— Hade Anders något hopp om, att någonsin få äga henne? sporde jag.

— Sådant räknar man ej med, då man är i dylikt själstillstånd, svarade han.

— Älskade hon er tillbaka?

— Jag skall, fortsatte han, blott tala om min korta sommardag, och sedan tala vi ej vidare därom. Jag skall tala om vårt sista sammanträffande. Jag hade hela eftermiddagen varit upptagen med arbete på kontoret, men då jag på aftonen såg henne, kom hon med glädjestrålande anlete mot mig, tog min hand mellan bägge sina och utropade:

— Ni kan ej tro, hvilket glädjefullt bref dagens post tillförde mig. O, jag önskade, att jag kunde göra er en sådan stor glädje, så att ni kände er lika lycklig, som jag nu är.

— Det kan ni, fröken Elsa, svarade jag. Lofva

mig blott, att den glädje, som nu är utbredd öfver edert ansikte, blir bofast där.

— Jag tror, att jag skall kunna uppfylla denna eder bön, sade hon och såg om möjligt ännu lyckligare ut. Hvad det börjar blifva grönt och vackert! Nu skola vi nyttja tiden väl och besöka dessa kära platser, som vi båda tycka så mycket om.

— Ja, i augusti reser jag hem till mor, sade jag.

— Ack ja, det är sannt. Jag hade glömt det, sade hon dröjande, halft frånvarande, med en drömmande blick mot den molnfria himlen.

Jag kan ej neka till, att det föreföll mig underligt, att hon ej meddelade mig brefvets innehåll, men jag tänkte, att hon ville spara detta till någon af våra promenader, hvilka nu begynte. Den sista af dessa var den skönaste, den som jag aldrig glömmer, ty den var i mitt olyckliga lif en solskensdag, rik på lycka, frid och . . .

Jag började ångra att jag öppnat detta samtal, ty ju längre det led blef hans ansiktsuttryck allt sorgsnare, och ju svårare hade han att sluta.

— Ser ni, fortsatte han, det är något öfvernaturligt och hemlighetsfullt i ordet kärlek. Ja, jag vet, att ni anser det både lättsinnigt och otroligt,

att jag, den unge, fattige skolpojken älskade henne med en innerlighet, som kom mig att glömma både tid och rum, medan jag ifrigt insöp den närvarande stundens lycka i fulla drag. Då tiden för min hem resa kom, uppsköt jag den dag efter dag, oaktadt jag visste, att min mor med oro väntade mig. Ändtligen bestämde jag mig för att säga farväl, och Elsa föreslog, att vi skulle högtidlighålla den aftonen med en utflykt. Den första delen af vägen var så rik på vida och omväxlade scenerier, att det nästan blef en hvila för ögat, då den mörka, allvarliga granskogen reste sig omkring oss. Aldrig var min ledsagarinna lyckligare, än då hon i skogen kunde finna en slingrande stig, öfver hvilken täta spindelväfvar voro spända från gren till gren, hvilka, enligt hennes mening, vittnade om, att ingen mänsklig fot trampat dessa stigar på åratal. Snart upphörde stigen, och vi sågo oss på en gång inneslutna i en trång dal, och Elsa blef stilla och tankfull. Det var likasom hon hade något på hjärtat, som hon önskade att uttala, men ej kunde finna de rätta orden för och då jag sporde henne efter orsaken till denna plötsliga förändring, svarade hon, att hon hade något att anförtro mig, men hon skulle dröja att göra det, tills vi gingo hem.

Vi framdukade vår lilla förfriskning, som vi som vanligt medförde, i gröngräset. Svärmisk, som hon alltid var, började hon att deklamera om älfvor, skogsfrun, bergakungen och dylikt. I dessa stunder lefde hennes barnsliga själ helt in i sagans värld och för hennes lifliga fantasi, tycktes emellanåt sagans älfvor taga gestalt och värklighet. Jag vet ej, hvad det var, det var nog vanvett, som i ett ögonblick grep mig och dref mig att kasta mig ned för hennes fötter och uttala all den kärlek, som så länge varit innesluten i mitt hjärta. Hon såg på mig med förvånade blickar och trodde visst i början, att det var skämt, men förvåningen utbyttes strax i ett leende, hvilket dock snart försvann och gaf plats för ett nästan förfäradt uttryck.

Hon satte händerna för ögonen och grät våldsamt. Detta brakte mig genast till besinning. Jag sprang upp och bönföll om tillgift för min besinningslöshet. Jag visste väl, att hon skulle förakta mig och min stackars försmådda kärlek, men jag skulle aldrig mer komma inför hennes ögon, om jag blott vågade hoppas, att hennes tillgift följde mig.

Hon teg länge, men slutligen lyfte hon det bleka, tårdränkta anletet upp emot mig.

— Anders, sade hon med dämpad stämma, det är jag som behöfver förlåtelse. Jag har varit mycket, mycket obetänksam, men tro mig, jag har ej menat något illa. Låt oss båda söka glömma denna stund och för framtiden hålla af hvarandra som... som syskon. Jag har länge betraktat er som en trofast vän, ja, som en broder. Men tala aldrig mera om, att jag kan förakta er. En hvar kvinna kan vara stolt öfver att äga ett så ädelt hjärtas kärlek.

Efter hand förmådde hon att ingjuta litet mera ro i mitt sinne, och då vi anträdde hemfärden kände jag mig något lugnare. Då vi gått tysta en stund sade hon:

— Jag hade något att anförtro eder, men kanske jag ej skall säga det nu?

— Hvarför icke, säg det.

— Det är brefvets innehåll jag ville delgifva.

— Låt mig höra det.

— Jag skall förlofva mig i nästa vecka, och vårt bröllop skall stå i höst, sade hon och talade vidare om honom, som hennes hjärta fästat sig vid, om föräldrarnas samtycke m. m. som jag ej var mäktig att fatta. Så gingo vi tysta sista delen af vägen. Plötsligt utbrast hon:

— Anders får regn på hemfärden i morgon, solen bränner så hett.

Det låg en vemodsfull klang i rösten.

— Ja, Elsa, sade jag, det blir nog både regn och storm. Elsa, fortsatte jag och stannade, ansträngande mig till det yttersta för att hålla gråten tillbaka, låt mig säga farväl här på denna lilla höjd, på hvilken vi så ofta planlagt våra vandringsturer, må våra vägar skiljas här för att aldrig förenas mer i detta jordiska lif. Jag behöfver ej öfvertyga eder om, att jag af hjärtat önskar eder allt godt; ni vet, att jag med glädje ville gå i döden för er. Må eder älskade göra er så lycklig, som ni förtjänar att blifva. Gud välsigne eder och den ni har kär! Farväl! —

Så skildes vi. Hon är mycket lycklig med sin man och sina älskliga barn, och jag tackar Gud hvar dag därför, sade ynglingen suckande.

Att tala förnuft till en sådan stackare, har jag funnit vara lönlöst. Han har spårat ur, hans lif är förfeladt.

II. Nykterhetsberättelser.

En måttlighetssupare.

Det är måhända nödvändigt att redan från början meddela att denna berättelse återgifves med vederbörligt tillstånd.

Hösten 18** kom jag på inbjudan af nykterhetskomitén på platsen till den lilla väna staden X. för att i därvarande missionshus på aftonen hålla ett nykterhetsföredrag.

Bland mina bekanta i staden hade jag glädjen räkna en köpmansfamilj, hos hvilken jag också genast aflade besök. Det vill säga, jag gick först till kontoret, där jag träffade grosshandlaren och fann honom litet omorgnad, fast klockan gick på två på middagen. Att jag märkte hans slöhet, fick han naturligtvis veta, och han dröjde ej heller med att förklara orsaken till densamma. Han hade nyss

följt ett par affärsvänner till järnvägen. Dessa affärsvänner hade några dagar gästat honom, och det hade blifvit sent de båda sista kvällarne, innan man kom till sängs.

Han bad mig gå före hem, han skulle blott göra i ordning posten och komma efter.

Var herr grosshandlaren slö, slapp och likgiltig, så var hans fru däremot vaken och pigg. Vi voro snart inne i det mest lifliga samtal om väder och vind, om våra gemensamma bekanta och slutligen om kvällens föredrag. Jag kom nämligen helt apropos att fråga:

— Nåå, jag får väl glädjen se dig och din man i afton i missionshuset?

— Nej, kära du, svarade hon, du skall ju hålla ett sådant där nykterhetsföredrag; om du hållit en predikan, så hade åtminstone jag kommit, min man är litet trött efter föregående dagars ansträngningar.

— Men, afbröt jag, tror du icke, att det kunde vara nyttigt för gubben din att lyssna till ett nykterhetsföredrag?

— Hvad säger du, hon höjde rösten, då hon sade detta, behöfver min man höra nykterhetsföredrag? Därmed har du sagt, att han är en drin-

kare.... Jag kan emellertid upplysa dig om att han är högst måttlig, då det gäller att dricka; jag har aldrig sett honom vidare berörd af starka drycker. Nykterhetsföredrag äro nog nödvändiga för folket att höra, och på det du ej må tro, att jag är alldeles likgiltig för de idéer du förfäktar kan jag tala om att jag ordnat det så, att allt tjänstfolket skall få gå. Apropos tjänstfolket, fortsatte hon något lugnare, så känner du ju vår fördräng, Andersson, den präktige karlen, som du plägade kalla honom. Kan du tänka dig, att han blifvit en drinkare på sista tiden. Härom kvällen hade de sett honom komma storgatan fram raglande. Det är de usla kamraterna, som förledt honom. Lofva mig att tala med honom i kväll efter föredraget!

Nu kom grosshandlaren, litet mera pigg än hvad han var, då jag träffade honom på kontoret.

— Du gjorde väl, att du kom, sade jag, det är icke utan, att vi förtalat dig en stund i vår ensamhet.

— Och hvad ha ni då sagt?

— Din hustru påstår, att du är en högst måttlig man, då det gäller förtärandet af spritdrycker, och jag påstår att du väl kunde tåla vid att höra

ett nykterhetsföredrag. Skilj nu vår tvist med att tala om huru mycket du druckit, till exempel i går och i dag.

— Hjärtans gärna, ifall det kan vara dig ett nöje att höra det, svarade den fryntlige mannen.

— Du åt frukost tillsammans med dina affärsvänner i går? sporde jag.

— Ja, och därtill en liten fin frukost skall jag säga dig.

— Drack ni något då?

— Nej, hör du, hvem dricker något vidare till frukosten? Det vore ju riktigt hedniskt!

— Tog du ingen sup till maten?

— Jo, naturligtvis, men det kallas väl icke att dricka!

— Tog du mer än en?

— Ja, det kan du vara lugn för.

— Kanhända tre?

— Ja, väl det!

— Och öl?

— Naturligtvis!

Jag adderade: Tre supar och en halfva öl.

— Nå, fortsatte jag att fråga, fick förmiddagen gå till ända, utan att ni förtärde något vidare?

— Vi gjorde affärer och drucko endast litet konjak och vatten att svalka oss med.

— Kanske en liter konjak gick åt på er tre?

— Det gjorde den nog.

Tre supar, en öl och en tredjedels liter konjak räknade jag, hvarefter jag fortgick med att fråga:

— Ni åto därefter en finare middag?

— Jo du, en liten nätt middag på stadskällaren med tre slags vin.

— Drack du bränvin då också?

— Ja visst! Hur tror du, att man skulle få ned smörgåsen utan en sup?

— Du tog kanske »tersen» då?

— Ja, till och med »lilla Manasse».

— Vi säga då fem supar, två halfvor öl och en butelj vin?

— Ja, så ungefär.

Åtta supar, tre öl, en tredjedels liter konjak och en vin repeterade jag.

— Se'n drack ni kaffe och konjak?

— Ja, och punsch.

— Och på aftonen?

— Slogo vi käglor och drucko tuting.

— Superade ni därefter?

— Ja, och för att hjälpa dig, så togo vi helan, halfvan och tersen äfven då, vi drucko öl och därefter whisky.

I stället för att fortsätta med additionen frågade jag min väninna, huru dags junkern kom hem på natten. Det ville hon ej säga.

— Säg det du, inföll mannen, du upplyste mig ju ganska omildt om, att klockan var tre på morgonen.

— Hur kändes det då i ditt hufvud i morse? frågade jag.

— Åh, jo.... Sedan min lilla gumma gifvit mig litet sill och Göteborgs-porter, kryade jag till mig någorlunda, svarade han lika fryntligt.

* * *

Nykterhetsmötet var slut, och jag träffade den förr så präktige Andersson där nere i salen. På min fråga, om det verkligen stod bra till, såg han förvånad ut och sporde, om jag betviflade hans svar.

— Är Andersson lika nykter nu som förr i tiden? frågade jag.

— Jaa. ... Det vill säga, jag tar mig en sup ibland, men det har jag gjort i många år utan att jag trädt öfver måttlighetens gränser.

— Härom kvällen hade Andersson väl ändå trädt öfver dessa gränser, då han riktigt raglade på hemvägen från krogen?

Han svarade ej strax, han likasom letade i minnet efter den åberopade kvällen, hvarpå han utbrast:

— Ah! Jag förstår hvad som här menas: Se, det var så, att vi — det var för fjorton dar sen — hela dagen hade lastat säd nere vid järnvägen och vi hade så brådt, att vi ej hunno få i oss en matbit, ty säden skulle följa med aftonens godståg. Då arbetet ändtligen var slut gingo vi in på krogen och togo oss hvar sina två stora supar. Uttröttad och hungrig, som jag var, blef jag alldeles yr i hufvudet och kamraterna nojsade med mig, därföre att jag gick något osäkert.

Det var flere än kamraterna, som sågo Andersson, och för dessa båda supars skull blef han i hela staden beskyld för att vara en drinkare, men principalen, grosshandlaren, som dagligen i många år tömt i sig mera sprit, än hvad Andersson fick på flere veckor, utan att likväl ragla — han ansågs af flere än sin öfverseende hustru att vara en högst måttlig man.

Nihilisterna,

eller

Huru Karl Johan blef goodtemplare.

Vid hvarje storartad fest, till hvilken jag nu för tiden blir inbjuden hos goodtemplarne, komma minnena från deras första barndomsdagar i vårt land för mig. Huru annorlunda blifva de icke nu för tiden bedömda, t. o. m. af våra enfaldiga gummor på landet, mot hvad fallet då var. Bland de roliga intermezzon, som jag — där jag på afstånd betraktade den nya nykterhetsrörelsen, satt i scen af krafter utifrån — bevittnade, står särskildt ett lifligt för mitt minne. Då jag någon gång berättat händelsen i fråga vid fester, hafva mina vänner bedt mig att låta trycka densamma, en önskan, som jag nu med största nöje uppfyller.

Sommaren 1880 hade jag predikokondition vid ett bruk i mellersta Sverige. Till den närgränsande stiftstaden hade de fruktade goodtemplarne kommit

och slagit sig ned på en liten sal i en af stadens utkanter. De som lyckats få skåda in i hemligheten hade ej upptäckt annat än sågspån på golfvet, besynnerliga »diskar» och röda gardiner för fönstren. Bland stadens värsta fyllbultar och slagskämpar hade rekryteringen värkstälts.

En söndagskväll, just då jag slutat min predikan, kom en gumma, alldeles förgråten, och bad att få delgifva mig hemligheten af sin sorg. Jag har väl tusende gånger sedan dess högtidligt sagt sorgsna människor med hvilket deltagande jag ville åhöra dem i deras klagan, men mera högtidlig var aldrig min försäkran, än hvad fallet var denna gång.

Men gumman fortsatte att gråta — hon fick på en stund ej fram ett ord. Och medan hon grät, var min gissningsförmåga så värksam som möjligt, men allt hvad jag gissade bemöttes blott med en skakning på hufvudet. Till slut löstes tungans band så mycket, att hon fick fram ett: min stackars Karl Johan, åj, åj, åj! . . .

— Er gosse bär detta namn? frågade jag.

— Ja, stackars, stackars min gosse! Och så fortsatte hon att öfver måttan gråta.

— Har han blifvit sjuk? fortsatte jag att fråga.

— Nej, något ändå värre!

— Han har kanske varit oärlig eller slagits och blifvit tagen af polisen?

— Nej, något ändå värre!

Jag ville ej tro, att han mördat, men det såg ej bättre ut. Han lefde ännu, det förstod jag, ty i sina jeremiader suckade gumman: hvarför tog ej Gud hem honom istället, medan han var liten och snäll. Då jag gått igenom hela förbrytarebalken och likväl ej fann någon hållpunkt, började jag ana något, och högg tvärt in på det värsta spöke, som kan spöka och ställa till rumor i en enfaldig gummas hjärna:

— Han har väl inte blifvit frimurare?

— Nej, något ändå värre.

— Ja, nu mor, sade jag, kan jag ej gissa längre. Hvad går åt er Karl Johan?

— Han har ———— har b-l-i-f-v-i-t nimilist!

— Ah, ni menar goodtemplare?

— Ja, så kallar dom säj här, men Pettersson i kryddbo'n säger, att dom heter nimilister i Ryssland, och att dom ha satt öfver de ordet till det ni sa.

— Min kära mor, nu skall ni spara edra tårar

till dess ni bättre behöfver dem; är er Karl Johan goodtemplare, så är det icke alls farligt med honom.

Gumman frågade mig, om jag då inte hade reda på hvad de eländiga människorna hade för uppdrag att utföra. Granna's mor hade på lördagen varit till staden och där var allmänna samtalsämnet goodtemplarne, och vid uppräknandet af alla fyllbultar, som af dem blifvit narrade, var Karl Johan en. Så dänger hon i väg hem och kunde naturligtvis icke gå förbi bruksboden utan att gå in där och sladdra. Pettersson, bodbiträdet, var en fyr af första rangen, och han gaf gumman det betyget om goodtemplarne, som här ofvan skildrats. Han påminde henne om, huru de i Ryssland slaktat käjsare, och i rappet, menade han, blef nog Karl Johan utsedd att fara upp till Stockholm och döda kungen. Med det rysliga intryck denna skildring gjorde på granna's mor gick hon till den här stackars gumman, som var ett lika mottagligt subjekt som hon själf. Det var naturligtvis omöjligt att tala reson med gumstackarn och hon ansåg mig säkerligen, då hon lika klagande gick sin väg, för en dålig tröstare.

* * *

Efter tio års förlopp kom jag, kallad af goodtemplarne, åter till bruket. Vid stationen möttes jag af en ståtlig goodtemplarbroder, som med sitt artiga sätt visade, att han varit ute i världen. Vår väg gick genom bruket, och både barn och äldre visade sig mycket höfliga mot honom. Han bodde i sin egen lilla stuga, en sådan där genomtreflig stuga, nybyggd, rödfärgad, med hvita fönsterposter och dörrbräden. Var det pyntadt och trefligt därutanför, så var det icke mindre hemtrefligt därinne. Vid spiseln satt en gammal gumma med hvit mössa på hufvudet och stickstrumpa i händerna. Kaffepannan puttrade i spiseln, och en välmående katt låg så nära elden han kunde. Sedan jag hälsat på gumman, som var min värds mor, och vi satt oss till kaffebordet, frågade han leende: Känner pastorn igen gumman mor? Nej, det gjorde jag rakt inte. År och nya bekantskaper skjuta sorgligt nog ofta gamla vänner in i glömskans vrå.

— Du tiger, förstår du, Karl Johan, förmanade gumman gladlynt sin store gosse.

— Det vill du bestämdt inte, mor lilla, nog får jag väl påminna pastorn om den tröstlösa gumman? skämtade goodtemparbrodern.

— Nå, ja, du kan väl ändå inte tiga, jag skäms för resten inte för 'et, nickade gumman.

Så blef jag påmind om den händelse jag ofvan skildrat. Den förr så torftigt klädda, krumpna gumman var således denna välklädda fryntliga mor.

Karl Johan måste nu berätta fortsättningen. Jag var, berättade han, en så stor stackare jag kunde bli. Här på bruket, där jag arbetat sedan jag var liten pys, hade jag för mitt oregerliga lif ofta blifvit varnad. Efter ett större slagsmål, i hvilket jag spelade hufvudrolen, blef jag ändtligen uppsagd att genast flytta, och så begaf jag mig till staden. Jag gick där som en hamnbuse, ty något ordentligt arbete kunde jag ej utföra, bränvinsbegäret tillät mig icke arbeta en hel dag. Sådan var jag, då goodtemplarne fingo fatt i mig. Jag ville riktigt öfverraska mor, och då jag efter ett par månaders förlopp fått skapliga kläder på kroppen och hunnit taga igen mig, vidtalade jag några bröder att följa med hem och bilda loge. Men nu får du, mor, fortsätta!

— Jo, pastorn må tro, att jag blef förskräckt, då de kommo och berättade att de fått löfte af förvaltaren att bilda loge i skolsalen, och att Karl Johan

var den som skulle göra't. Jag var rädd, må han tro, då jag knallade mig i väg till skolan. Åh, hva' me' folk de var där sen'! Om en stund kommer Karl Johan och de andre från stationen. Sedan Karl Johan hälsat på förvaltaren och skolläraren och mig förstås, som han famnade om, gick han upp på katedern och läste en riktig körkpsalm, som skolläraren se'n spelade till och de sjöngo. Se'n han gjort en riktig bön började han tala, men det ville inte gå bra, ty han bara grät och påminde dem om hvad han varit och bad dem om förlåtelse och han ville nu försona sina ungdomsförvillelser med att hitföra åt hans forna kamrater det goda, som kommit i hans egen väg. Vi gräto litet hvar, till och med Pettersson i handelsbo'n var rörd. Förvaltaren steg upp och sa' att han gärna såge att de bildar loge på bruket och att goodtemplarne icke alls vore farliga för samhällsfriden. Både Pettersson och skolläraren gingo in den kvällen. Förvaltaren gick inte in, men han sade till Karl Johan, att han gärna kunde stanna kvar hemma på bruket, och det gjorde han och har nu i några år varit förman.

— Nå mor, inföll jag, han har inte blifvit beordrad att fara åstad och slakta kungen?

— Ack! Nimilisterna, eller hva' de heta, och goodtemplarne äro icke alls desamma!

— Är mor också goodtemplare?

— Nej, jag är för gammal, sade gumman, i det hon steg upp för att klara utaf kaffet.

Teori och praktik.

Marias beundran öfver sin Axels sätt att uppoffra sig för sina af dryckenskap fördärfvade medmänniskor var djup och oförställd. Hon kunde kväll efter kväll med största intresse lyssna, då han om och om igen förklarade sina samhällsskickets skuggsidor omdanande idéer, och det gick henne djupt till hjärtat, då han skildrade underklassens jämmerliga läge, huru folket förtrycktes af öfverklassen, och huru krogväsendet omhuldades af samhällets stora män, hvilka så helt besjälades af den snöda vinningslystnaden.

Allt hvad han i sitt älsklingsämne yttrade var för Maria så främmande, ty hon hade aldrig sett nöd och elände på närmare håll och hade aldrig gjort sig reda för sin plikt mot de lidande. I så väl det aristokratiska hemmet som i den pension, där hon uppfostrats till sin ställning som världsdam,

hade man berört blott de sidor af lifvet, som lågo omkring hennes lifs sfer.

Man sörjde djupt öfver hennes bekantskap med Axel Bergenkrantz, ty han hade alltid varit en ärelysten och öfverspänd natur, som kastade sig öfver allt, helst allt nytt, men tröttnade innan han kom att fullborda något. Nu sökte han småfolkets gunst, han fikade naturligtvis efter att blifva riksdagsman, han ville på folkgunstens farliga stegpinnar nå ryktets höjder. Därför talade han vid alla lägliga tillfällen på folkmöten och nykterhetsfester. Så bedömdes han af Marias vänner. Af folket ansågs han som en sannskyldig framstegsman. I sina anföranden var han alltid skarp, hänsynslös, gisslande och ju skarpare han var i sina uttryck, ju mera hänförde han massan och ju hastigare steg han mot höjden.

För Maria var allt detta, som sagt, så nytt. Hon var likväl intresserad och följde med på hvarje liten fest, där han talade. Allt var för henne i början motbjudande, men hon eldades mer och mer och Axel hade i henne sin bästa försvarare. Bland hennes umgänge anfölls hon ofta för hans skull, och man vågade till och med i hennes närvaro kalla honom humbugmakare med mera sådant.

— Ni skulle blott se honom, sade hon då, huru hänförd han är då han talar och huru han förmår att hänföra sitt auditorium! Ni skulle höra Axel skildra, huru usel krögaren är och huru den stackars drinkaren är vår fallne broder, som vi på allt sätt böra hjälpa och söka rädda, huru han säger sig vilja gråta tårar af blod, då han blott tänker på att en människa raglar, berörd af starka drycker.

För honom och det människovänliga sträfvande han egnade sina krafter åt ville också hon helt uppoffra sitt lifs bemödanden. Emellanåt kommo väl frestelserna i hennes väg och besynnerligt nog kommo de kraftigare och mera ofta, ju mer hon förstod innebörden af Axels sociala arbete. Hon fick en känsla af att han, som ville kämpa för folket, ej förstod folket, att han ej kunde tränga ned till kunskapen om arbetarens kamp och sträfvanden. Han hade ju ej heller utgått från folket, ej lidit och kämpat hvad dessa hade att kämpa och lida. Men hon slog bort alla dessa tankar och frestelser såsom syndiga.

* * *

De gingo en söndagsafton från en nykterhetsfest, där Axel hållit ett af sina varmast och bäst

framsagda föredrag. Tyst begrundande de stora sanningarne skred Maria fram vid hans arm. Här och hvar gingo enstaka personer förbi dem. De döko fram ur mörkret, när de kommo dem till mötes, för att åter försvinna som dimbilder. De kunde endast igenkännas i ljuset från de långt från hvarandra stående lyktorna. En fin grå dimma uppfyllde luften och höljde allt i sin fuktiga slöja, så att lyktorna, som voro omgifna af en brokig ljuskrets med sitt sken endast upplyste de allra närmaste föremålen.

Spårvagnarna rullade förbi dem, alla fullastade med passagerare.

Nu kom en karl raglande rakt framför dem; han lutade sig därpå mot ett träd, under det att han mumlade en hel hop dumt prat. Så raglade han vidare tätt förbi dem. Då han kommit inom lyktans ljuskrets, stannade han och stirrade på Maria, under det att hans öfre kropp vacklade af och an. Han mumlade någonting obegripligt och grinade oförskämdt åt henne. Maria tyckte, att Axel var i begrepp att säga något åt karlen, hon höll sig fastare intill honom och bad sakta: Låt honom vara, Axel, han är ju drucken!

Den druckne raglade vidare. Han stötte mot träden och stapplade från den ena sidan till den andra i zig-zag; då han höll på att falla, sprang han ibland några steg för att därpå åter vackla.

På samma gång Maria kände sig rädd för den stackars mannen, kände hon det djupaste medlidande för honom och hans familj.

Han stapplade än vidare framför dem; ibland stödde han sig mot ett träd, ibland var han ute på gatan, där han störtade omkull, men kom likväl genast åter på benen... Han grälade på spårvagnen, som gick förbi utan att stanna och taga honom med... han var en ärlig arbetare, en reel människa, som ingen kunde förbjuda att åka på spårvagn, ifall han så önskade. Han skulle stämma dem, skulle de få se. Han behöfde lika väl som andra komma fort hem, ty hustru och barn väntade honom... Nu kom åter en spårvagn. Han försökte springa till den och hoppa upp, men snafvade öfver sina egna fötter, och vagnen for förbi. Öfver allt hördes samma rop: Karlen är full, och så skrattade man åt eländet. Han försökte springa fatt vagnen, hvilket ej lyckats, om den ej stannat för att upphemta en nykter passagerare. Konduk-

tören afvisade honom, emedan han var drucken. Vagnen sattes åter igång, och då han åter grep efter densamma snafvade han, dock utan att släppa vagnen, som han fattat tag uti. En kort bit släpade han med, men störtade till marken och blef liggande kvar under det att vagnen försvann i dimman. Han reste sig icke, utan låg kvar som han fallit.

— Se Axel, han har ramlat omkull, sade Maria förskräckt.

— Bry dig ej därom, svarade Axel, låt oss gå vidare.

— Stackars människa, tänk, om han brutit ett ben eller en arm! Kom, Axel, sade hon full af ångest.

Axel tyckte, att hon var barnslig, han hade ej lust att stanna, han försökte draga henne med, men hon lösgjorde sin arm och skyndade till den fallne. Den skarpa lukten af bränvin kom henne till mötes, men detta afskräckte henne ej; hon lutade sig ned och vidrörde hans axel. Han rörde sig och vände på hufvudet, men utan att göra min af att vilja resa sig upp.

— Nej, sade han därpå lallande . . . det duger ej . . . gå ni . . . det är bara en fattig arbetare, som

stapplat litet... nej, fröken lilla... gå, jag skall också gå hem till hustru och barnen.

En herre kom till dem och bad den druckne gå.

— Han har kanske gjort sig illa, sade Maria ängsligt.

— Å, nej, druckna personer och små barn göra sig aldrig illa, sade herrn.

— Men han blöder! Ser ni inte, att blod rinner utför hans ansikte, fortsatte Maria och tog fram sin lilla fina näsduk, med hvilken hon ville göra ett förband.

— Bry er icke om honom, jag skall resa honom upp, så får han sköta sig själf, det är bara en skråma han fått.

I det han reste honom upp, förmanade han honom allvarligt att knalla sig direkt hem.

I samma ögonblick kom en kamrat till arbetaren, som kände igen honom.

— Nej, men se, Karlsson, hvad gör du här? Du har fått en knapp i västen och ställer nu till skandal, kan tänka... Nå, kom nu, jämna steg! Därmed tog han honom i armen och drog honom till sig.

Axel, som hade kommit strax efter Maria, ville

draga fram sin börs, men Maria, som såg denna hans åtbörd, häjdade honom. Hvad skulle det tjäna till? Den ene hjälpte ju den andre. Det tycktes vara hederligt folk. Hvarför skänka pänningar åt sådana som själfva kunde förtjäna dem?

Hon drog honom med sig bort, under det att arbetaren stirrade efter dem.

— Skulle du verkligen velat eller kunnat låta den stackars karlen ligga där utan att bibringa honom hjälp? frågade hon nu långsamt.

— Men, kära barn, jag inlåter mig icke med druckna personer.

— Men om nu mannen behöft hjälp?

— Så kommo ju andra till . . . han fick ju hjälp . . . hade de ej kommit, så begriper du väl, att jag icke blifvit efter . . .

Han försökte komma ifrån saken. Han hade ju velat gifva dem pänningar . . .

— Men kanske de skulle visat denna gåfva tillbaka, om hvilken de icke visste hvarför de erhöllo den . . . Hon var förvissad om, att han velat draga henne med sig från platsen och låta mannen ligga kvar.

En pinsam tystnad uppstod under den fortsatta

promenaden mot hemmet. Och under denna tystnad smögo sig frestelserna och de onda tankarna in och hviskade: Offentligt talar han för folkets väl och visar sig hänförd vid tanken på att kunna vara arbetaren till hjälp, men då han såg någon särskild af dem i fara, höjde han icke ett finger för att hjälpa honom. Och långsamt, utan att Axel märkte det, där han gick tyst och sluten, och mycket väl kände den förebråelse, som Marias tystnad innebar, löste sig en tung och het tår från hennes öga. Det stormade i hennes hjärta, där frestelsernas lavin rullade fram. I kväll var det svårare än någonsin att bekämpa frestelsen, som om och om igen sade: Axel har i kväll visat dig två af lifvets taflor: Teori och praktik.

Okunnighet.

Hvarför deltager den svenska kvinnan så litet i nykterhetsarbetet som hvad fallet är? Hon är visserligen starkt representerad vid sammankomster, hvilka bära en festlig prägel, men i det speciella arbetet, i hvilket det gäller att få nykterhetsidéen ut bland massan, med andra ord, i själfva agitationen, där står hon betänkligt efter. Låtom oss ej ställa oss på deras sida, som söka orsaken till detta missförhållande däruti, att den ädla intelligenta svenska kvinnan är hemfallen åt dryckenskapsbegäret, ty vi gjorde henne då en allt för stor orättvisa. Det anses, Gud vare lof, som en stor skam, om en man visar sig berörd af rusdrycker, men som en ännu afskyvärdare skam ifall en kvinna gör sig skyldig till ett dylikt elände.

Låt mig berätta en händelse, som jag tror skall kunna visa en af orsakerna härtill.

Goodtemplarne i X. skulle fira sin första årsdag, och jag blef inbjuden att komma dit och hålla högtidstalet. De höllo till på en vind därute vid en af tullarne. Den med små resurser sålunda iordningställda ordenslokalen hade en betänkligt bred skorsten midt på golfvet och för talaren var därför en så bred plattform gjord, att han den ena stunden kunde visa sig på den ena sidan om skorstenen för att därefter egna dem, som sutto på andra sidan, samma uppmärksamhet. Vinden, förlåt, ordenslokalen, var alldeles fullpackad af festdeltagare. Festens sista nummer var en vänlig inbjudning till de närvarande att stärka den svaga logen genom att gå in i densamma. En lista var framlagd och de som önskade hade att å densamma teckna sina namn. Efter något funderande trängde en gubbe sig fram, satte på sig glasögonen och skänkte därefter listan sitt namn. Ännu en stund förgick, så reste sig en medelåldrig herre och följde gubbens exempel.

Det gick en rörelse genom allt folket, och en gammal goodtemplargubbe, som jag satt bredvid, gaf högt sitt bifall tillkänna.

– – Det var visst en god fångst vi nu gjorde,

hviskade jag till min sidokamrat, den mannen är måhända en af samhällets herremän?

— Oj, oj, ja! svarade gubben, jag vet knappast om jag är vaken och ser rätt, eller om jag drömmer. Nu fick jag reda på en hel massa goda saker om den nyantecknade och gubben påstod, att denna tillökning säkerligen skulle blifva af stor betydelse för de hittills så få och föraktade goodtemplarne.

* * *

Strax efter jul kom jag till samma stad — jag bodde ej långt därifrån — för att predika i missionshuset. Bland mina åhörare denna kväll märkte jag den nye goodtemplarbrodern och, som jag anade, hans hustru, en ung, vacker och intèlligent kvinna, som satt bredvid honom. Efter gudstjänstens slut kom han fram och helsade samt framförde sin hustrus helsning. De önskade se mig i sitt hem på aftonen, och hon hade gått förut för att välkomna oss.

— Nå, frågade jag nyfiket, sedan jag förbindligast tackat, hvad tycker ni om och hur trifves ni bland goodtemplarne?

— Alldeles utmärkt, sade han, under det han liksom rädd såg bort till platsen, där han lämnat

sin hustru, men jag måste likväl, jag beklagar det, gå ut ifrån dem.

— De hafva således icke uppfört sig så, att ni kan arbeta tillsammans med dem?

— Jo, de äro nog så vänliga och snälla, och jag lär mig för hvarje möte att allt mer sätta värde på deras sätt att arbeta för den fallnes väl; men, ser ni, min hustru är rent af förtviflad öfver att jag tog dessa steg och för hemfridens väl vill jag göra detta offer. Jag kan ju ändå arbeta för nykterhet.

Vi hade nu kommit ut på gatan, och jag bad honom berätta, huru hans säkerligen mycket älsk liga hustru mottog honom, då han den där aftonen kom hem och omtalade för henne, hvilket steg han tagit. Och han berättade.

— Så sent du kommer, ropade min hustru och barnen i korus, då jag kom in.

— Men så har jag också blifvit goodtemplare, svarade jag.

— Goodtemplare, åh, hvad du skämtar, *du* goodtemplare.... De skrattade så godt och togo det som ett af mina vanliga skämt.

Då jag ändtligen öfvertygat dem om sanningsenligheten af min berättelse hade min hustru så när

fått ett svimningsanfall. Hon vred sina händer och grät bittert. Det var tydligen den största sorg, som någonsin drabbat henne.

— Jag, stackars arma kvinna, kved hon, hvad har jag gjort att något sådant skulle drabba mig... Och hvad skola våra vänner säga?.... Du är ju ingen drinkare.... Hu-u-u-u, min man bland de där förfärliga människorna, hvilka ju rent af äro samhällsfarliga.... Lofva mig, att du aldrig går dit mer, annars tar du lifvet af mig, Karl?

— Jag har verkligen haft för afsikt att anmäla mitt utträde, fortsatte den plågade mannen, men jag blir för hvarje möte allt mera intresserad och så har det ej ännu blifvit utaf. Något har min hustru måhända lugnat sig, men det är blott i hoppet om, att jag återigen »blifver mig lik.»

— Så har du hemligheter för mig, något som jag förr ej behöft frukta, säger hon, då hon fåfängt anfäktat mig för att få veta något om goodtemplarnes hemliga arbete.

* * *

Jag bedrog mig ej, då jag i fru Maria trott mig finna en fint bildad och intilligent kvinna. Smått-

tingarne och jag voro snart goda vänner, och jag hade redan talat om några historier för dem, då värdinnan yrkade på att jag efter supén skulle berätta något äfven för henne.

— Med största nöje, min fru, svarade jag förbindligt, men hvarför skulle vi dröja, till dess vi superade, ett bordsamtal, helst om det icke är allt för ointressant, lär ju underlätta matsmältningen.

Vi gingo till bords, och jag bad att få berätta om huru vi firade vår senaste julafton i S., den lilla i många afseende idylliska stad, där jag nu hade hemortsrätt.

— Vi hafva, så berättade jag, en allmän nykterhetskomité, hvars ordförande jag har glädjen vara, och denna nykterhetskomité hade till julen utfärdat ett upprop till samhällets bättre lottade om lifsförnödenheter, ved, kläder och pänningar till utdelningar bland de fattige, och då vi på julafton skulle fördela gåfvorna, hade vi fått ganska rikligt. Komitéledamöterna fingo själfva gå ut med julkosten till sina skydslingar. Jag fick två familjer på min lott. Med en fyld matkorg gick jag nu till den ena af dessa familjer. Framkommen ställde jag min börda i förstugan och steg in i ett ytterst bofälligt

kök. Icke ens golftiljorna voro hela. Innanfönster saknades och det var dock tjugufyra grader kallt därute. Vid den öppna spiseln satt en knappast tretioårig kvinna med ett barn vid barmen, inhöljdt i trasor. Hon såg dock mycket äldre ut, ty hon var en drinkares hustru och dessa stackars kvinnor åldras hastigare än sina lyckligare medsystrar. I spiseln satt en halfnaken parfvel och förtärde några i en gryta liggande potatisar.

— Har er man något arbete för tillfället? frågade jag sedan jag gjort mig litet hemmastadd.

— Olyckligt nog, svarade hon, hade han i går att såga och hugga ett lass ved och fick således ett duktigt rus. Natten har varit mycket svår. Jag måste till slut med barnen taga min tillflykt till vedlidret, ty grannarne våga ej längre hysa oss. I dag får han väl också sig ett rus och julaftonen blir väl en af de vanliga för oss stackare.

Tårarne runno ymnigt ned för de bleka, tärda kinderna då hon reste sig för att lägga det vid barmen insomnade barnet i den rödmålade vaggan.

— Ni kan aldrig ana, min fru, passade jag på att säga min ifrigt lyssnande värdinna, huru djup

en drinkarehustrus tårekälla måste vara, ty hon har så ofta anledning att gråta.

— Har ni någon mat till er och de små för helgen? fortsatte jag att fråga den beklagansvärda kvinnan i det jag låste upp dörren till ett stort skåp, som stod i rummets ena hörn. Därinne lågo några potatisar, en tubruten brödkaka och däremellan en sill.

— Den Gud, svarade kvinnan i det hon pekade ut genom en bar fläck på rutan på några sparfvar som hoppade därute i snön, som ger de där varelserna hvad de behöfva, tänker väl också i förbarmande på en stackars drinkarehustru och hennes små barn.

Nu tog jag in matkorgen och ni skulle ha sett, min fru, sade jag till min värdinna, den lille parfvelns glädje då jag räckte honom en lång vörtbulle. Han hoppade af glädje, bröt bullen midt i tu och sade:

— Hörde du mamma att herrn sade, att jag skulle få hela bullen?

Sedan jag lofvat den lille nya kläder, som ett herrskap lofvat skänka honom, tömt korgens rika innehåll på det rankiga bordet och nedkallat Guds välsignelse öfver dem, gick jag.

På gården mötte jag odjuret, mannen, som raglande kom hem. Han knöt näfven åt mig och vrålade:

— Läsaredjäfvul! Så låter du icke ens mitt hem vara i fred....

Jag hörde ej mer af hans förbannelser, men på aftonen berättade hustrun att han, då hon vid hans inträde hade visat honom hvad de fått och uttryckt sin glädje öfver denna välvilja, tog brödet ur gossens händer tillsammans med det öfriga och kastade ut det i snödrifvan under eder och förbannelser öfver de eländiga läsarna, hvilkas nådegåfvor han icke behöfde.

— Det är rysligt du Karl! utropade fru Maria och jag såg huru en tår bröts i hennes vackra öga. Det är då för innerligt väl att vi ej hafva sådant elände hos oss i vårt lugna samhälle.... Det får jag då säga, att jag aldrig tänkt på att drycken-skapen kräfver så rysliga offer.

— Hvad säger du, fattade nu hennes man mod och frågade, finnes det ej ett liknande elände i vår stad? Jo, Maria lilla, du anar ej huru många de äro som här kvida för de rysliga slag rusdrycks-eländet slår.

Nu började han att uppräkna stadens drinkarefamiljer och han gick i berättelsen från hus till hus och hans fru satt som ett lefvande frågetecken. Till slut utbrast hon:

— Men Karl, huru har du då fått reda på allt detta?

— Man skall icke, svarade han, låta den ena handen veta hvad den andra gör, då det gäller det godas tjänst och jag har således icke rättighet att omtala goodtemplarnes hemliga arbete, men skall jag nu svika dem i det ena fallet, så må jag göra det äfven i det andra. Du har mången gång blifvit ledsen på mig för min tystlåtenhet hvad logemötena beträffar, nu skall du få veta hvad vi hafva för oss, då vi på söndagsaftnarne komma tillsammans. Vi komma tillsammans för att taga reda på sådana där stackare samt för att i någon mån kunna afhjälpa det andra. Du skrattar ofta åt mig Maria, då jag kallar dessa enkla män för bröder, men det är därföre att du ej förstår hvilken möda det är att rycka en sådan där brand ur elden. Du förstår ej huru dyrbara de blifva för den, som i Herrens hand försökt vara ett redskap till deras räddning.

* * *

Några månader efter detta besök fick jag en dag exprässbref från gamle goodtemplarbrodern, hvars bekantskap jag gjort på årsfesten. Jag måste ovilkorligen komma, de skulle hafva en större fest och själfva rådhussalen var upplåten, och borgmästaren, stadsfullmäktige och öfriga kårer voro inbjudna. Det fanns således ingen pardon, jag lofvade att komma.

Tåget kom så sent att jag nätt och jämt hann upp på hotellet för att göra mig i ordning. I rådhussalens förstuga stod gamle goodtemplaren, ljus i hågen som ett vinterny och han bad mig så skälmskt att bara stiga på, kvällens marskalk tog emot.

Nu var det min tur att fråga, om jag verkligen var vaken eller om jag kunde drömma så underligt. Marskalken var ju ingen mer eller mindre än — fru Maria! Ja, hon kom emot mig med ett bredt blått sidenband öfver skuldran, hvilket utvisade hennes höga syssla för aftonen. Jag stod där som ett lefvande frågetecken.

— Ja, nog må ni väl känna er förvånad, sade hon, ty jag vet att Karl talat om huru stygg jag varit mot honom för hans goodtempleri, men, Gud vare lof, mina ögon hafva ändtligen öppnats, och

må Gud förlåta mig min stora försummelse och i sin kraft hjälpa mig att nu i någon mån godtgöra hvad jag brutit.

Jag tog goodtemplargubben afsides och frågade honom hvad han tyckte om sin nya ordenssyster.

— Oj, oj, oj! Nog va' vi glada när han kom, men hon ä' ändå likare. Hon gör ensam mer än vi alla tillsammans. Hon uppsöker drinkarefamiljer, hon uppmuntrar männen i deras försök att komma ur eländet, tar hand om deras aflöningar, hjälper hustrurna att göra det trefligt i hemmen och .... ja, hon ä' så rar och snäll, sade gubben rörd, Gud låte oss bara få behålla henne!

* * *

Nykterhetsvän! Var ej hård i dina omdömen om dessa tusende kvinnor, hvilka med största likgiltighet åser ditt ädla sträfvande och hvilka skämtsamt fråga, huru lifsglädjen skulle taga sig ut där vinet fattades. Banna dem ej, ty de hafva aldrig gråtit en drinkarehustrus tårar, de hafva aldrig vid nattlampans matta sken timme efter timme fåfängt väntat honom, i hvars famn den lyckliga hustrun har en lugn och lycklig fristad, för att ändtligen

efter midnatt höra, huru hans smekande stämma förvandlats till ett vilddjurs rytande, och känt sig nödgade att i midnattens mörker fly undan med sina små för hans vildsinta utbrott. De veta ej hvad tusen sinom tusen af deras arma medsystrar i natt skola lida, ty de hafva ej sett lifvet sådant det är, de hafva smakat bägarens fradgande bornyr, ej dess drägg, de äro okunniga.

På **Bohlin & C:os** förlag har nyligen utkommit:

Evangelium för barnen.

Korta förklaringar öfver årets evangeliitexter
af **Zacharias Topelius.**
Pris: häft. 2: 50; inb. 3: 50.
Obs.! Utkommer äfven i 10 häften à 25 öre pr häfte.

Bibeln, dess betydelse och auktoritet

af D:r **F. W. Farrar.**
Den framstående predikantens förnämsta verk!
Pris: häft. 3: 25; inb. 4: 25.

Från kunskapens träd.

Lifvets högsta frågor belysta af siare och tänkare från olika tider och folk. Öfver tre hundra författare. Utgifven af **Edvard Evers.**
Pris häft. 6: 50; inb. 8: 50.

STRÄJK,

berättelse från nittiotre, af **August Schön.**
Andra upplagan. Pris 50 öre.

PILSPETSAR.

Illustrationer för lärare och predikanter
af **C. H. Spurgeon.**
Pris häft. 1: 25; inb. 2 kr.

Genom den stora Västern.

En reseskildring från Amerika
af **K. J. Bohlin.**
Pris häft. 1: 75; inb. 3 kr.

Världens första allmänna religionsmöte i Chicago 1893.

Utgifven af D:r **J. H. Barrows.**
2 delar.
Pris häft. **12 kr.**; inb. 16 kr.

Andliga brytningar

af **J. Tråsdahl.** Pris 50 öre.

Eko från talarestolen

af **John B. Gough.**
3:dje upplagan.
Pris häft. 4: 75; inb. 6: 75.

Hugh Price Hughes' tre arbeten:

Social Kristendom.
Pris häft. 1: 25; inb. 2: 25.
Kristendomens moral.
Pris häft. 1: 25; inb. 2: 25
Jesu Kristi Kristendom.
Pris häft. 1: 25; inb. 2: 25.

D:r T. De Witt Talmages arbeten:

Från krubban till tronen.
Pris häft. 5: 50; inb. 7: 50.
Jorden rundt.
Pris häft. 4: 75; inb. 6: 75;
Vigselringen. 7:de upplagan.
Pris häft. 1: 25; inb. 2: 25.
Kvinnan. 3:dje upplagan.
Pris häft. 1 kr.; inb. 2 kr.
Omkring tebordet.
Pris häft. 1: 75; inb. 3: 25.

Egerton R. Youngs ungdomsböcker;

Med kanot och hundsläde.
Pris häft. 2 kr.; inb. 3 kr.
Bland indianer i wigwams och vid lägereldar.
Pris häft. 2 kr.; inb. 3 kr.
Oowikapun.
Pris häft. 1: 50; inb. 2: 50.

Nykterhetsrörelsens Världshistoria

af Lektor **J. Bergman.**
Rikt illustrerad. Utgifves under loppet af 1899 i högst **20 häften** à **35 öre** pr häfte.

I HANS FOTSPÅR

eller

"Hvad skulle Jesus göra?"

Af **Charles M. Sheldon.**
Pris häft. 1: 75; inb. 2: 75.

OBS.! **1:sta upplagan slutsåld på 7 dagar. Nutidens mest uppseendeväckande bok!**

Stockholm. A.-B. Svanbäcks Boktryckeri, 1899.